

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI.

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1:40

MAJIBU

Mwaka: 2021

Maelekezo

1. Karatasi hii in sehemu A, B na C zenye jumla ya maswali arobaini na tano (45).
2. Jibu maswali yote.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **fomu maalumu ya kujibia (OMR)**
4. Jaza taarifa zote katika fomu ya **OMR**

FOR EXAMINER'S USE ONLY		
QUESTION NUMBER	SCORE	EXAMINER'S INITIALS
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
TOTAL		
CHECKER'S INITIALS		

1. Malkia wa nyuki kike anaitwa na nani?

- A. Vibaraka
- B. Askari hodari
- C. Wanakijiji
- D. Nyuki Hohehahe
- E. Wafanyakazi

Jibu sahihi: E. Wafanyakazi

Sababu: Katika jamii ya nyuki, malkia wa nyuki anaitwa malkia, na kazi za nyuki wa kike au wafanyakazi ni kumlinda na kumpa chakula malkia. Wafanyakazi wanafanya kazi zote muhimu za kijamii, ikiwemo kuangalia malkia.

2. Ni kitu gani ambacho malkia wa nyuki hakipendi?

- A. Wanakijiji hohehahe
- B. Uzinzi
- C. Kuwabeba vizuka
- D. Askari wa masega
- E. Vibaraka wa malkia

Jibu sahihi: B. Uzinzi

Sababu: Malkia wa nyuki anakazia usafi na nidhamu ndani ya kijiji cha nyuki. Uzinzi au tabia zisizo za nidhamu zinakiuka taratibu za kijamii za nyuki, hivyo malkia hakupendi hali hiyo.

3. Nani aliongoza shughuli za kutafuta malkia kwenye maua?

- A. Nyuki Hohehahe
- B. Vibaraka
- C. Wanakijiji
- D. Wafanyakazi
- E. Askari hodari

Jibu sahihi: D. Wafanyakazi

Sababu: Wafanyakazi wa nyuki ndio wanaoongoza na kutekeleza shughuli za kila siku, ikiwemo kutafuta malkia kwenye maua kwa ajili ya kuzalisha vizazi vipya.

4. Usajiri katika kijiji cha nyuki ulifanywa na nani?

- A. Kuzuza mizinga
- B. Kuzuza mizinga
- C. Kuzuza masega
- D. Kuzuza mizinga
- E. Kuzuza mizinga

Jibu sahihi: C. Kuzuza masega

Sababu: Kuzuza masega ni shughuli inayohusiana na kupanga na kupanga nyuki ndani ya mizinga au maeneo ya kijamii. Hii ni kazi inayohusiana na usajili wa nyuki kwa ajili ya nidhamu na mpangilio.

5. Nani walijitolea kupeleka habari mbalimbali kutoka vijiji vya jirani?

- A. Vibaraka
- B. Wafanyakazi
- C. Vibaraka
- D. Wanakijiji
- E. Nyuki

Jibu sahihi: A. Vibaraka

Sababu: Vibaraka wa nyuki walihusiana na usambazaji wa taarifa kati ya vijiji na jamii za nyuki, wakihakikisha habari muhimu zinawafikia wenzake kwa wakati.

6. Wanakijiji walifanya juzi chumi ili kuleta maendeleo katika kijiji chao. Nahau "fanya juu chini" kama ilivyotumika katika kipi cha sentensi inamaanisha nini?

- A. Walijitahadi kwa kila njia.
- B. Walishirikiana kwa pamoja.
- C. Walizingatia shajari.
- D. Walifanya kwa uzembe.
- E. Walitumia nguvu.

Jibu sahihi: A. Walijitahadi kwa kila njia.

Sababu: Methali "fanya juu chini" inamaanisha kufanya jitihada zote zinazoweza ili kufanikisha jambo fulani, si kufanya kwa uzembe au kushirikiana tu.

7. Nahau ipi yenye maana ya "kunywa pembe"?

- A. Piga mbizi
- B. Piga chenga
- C. Piga yowe
- D. Piga sogu
- E. Piga maji

Jibu sahihi: D. Piga sogu

Sababu: Methali "kunywa pembe" inaashiria kunywa pombe au vinywaji vinavyoweza kuharibu akili, na methali inayofanana na maana yake ni "piga sogu" ambayo pia inaashiria kunywa pombe.

8. Katika sentensi "Dada alinyamaza, kiwa atakapopata muda atakukja nyumbani," wingizingaji unaeteknia nafsi gani kati ya hizi?

- A. Nafsi ya pili wingi
- B. Nafsi ya tatu umoja
- C. Nafsi ya kwanza umoja
- D. Nafsi ya pili umoja
- E. Nafsi ya kwanza wingi

Jibu sahihi: B. Nafsi ya tatu umoja

Sababu: Kitenzi "atakukja" kimeunganishwa na "dada" ambaye ni mhusika mmoja, hivyo nafsi inayotumika ni ya tatu umoja.

9. "Sisi ni wanafunzi hodari wa somo la Kiswahili." Kauli hiyo inawakilisha nafsi ipi kati ya hizi?

- A. Nafsi ya kwanza umoja
- B. Nafsi ya tatu wingi
- C. Nafsi ya tatu umoja
- D. Nafsi ya kwanza wingi
- E. Nafsi ya pili wingi

Jibu sahihi: D. Nafsi ya kwanza wingi

Sababu: Neno "sisi" linaashiria kikundi cha watu kinachojumuisha mhusika anayazungumzia, hivyo nafsi ni ya kwanza wingi.

10. "Daktari alisema kwamba mgonjwa wetu amepata ahueni." Hiyo ni aina gani ya kauli kati ya zifuatazo?

- A. Kutaka
- B. Mazoea
- C. Halisi
- D. Taarifa
- E. Kuenda

Jibu sahihi: D. Taarifa

Sababu: Kauli hii ni taarifa inayotoa habari halisi kuhusu hali ya mgonjwa, si agizo au ombi.

11. Masumbuko aliwaambia kwa, haingigi darasani tena. Kauli halisi ya sentensi hii ni ipi kati ya zifuatazo?

- A. Masumbuko aliwaambia, "haingia darasani tena."
- B. Masumbuko aliwaambia, "haingii darasani tena."
- C. Masumbuko aliwaambia, "haingia darasani tena."
- D. Masumbuko aliwaambia, "hakuingii darasani tena."
- E. Masumbuko aliwaambia, "haingii darasani tena."

Jibu sahihi: B. Masumbuko aliwaambia, "haingii darasani tena."

Sababu: Kauli halisi ni ile ambayo inarejelea tendo halisi linalotakiwa kufanyika au kuepukwa, hivyo "haingii" inaonyesha tendo la kutosheleza.

12. "Nyamante alikata shauri na kuwaambia wenzake, kweli elimu ndiyo mkombozi wa mtoto wa kike." Nahau "kata shauri" katika sentensi hii ina maana ipi kati ya zifuatazo?

- A. Kusamehe
- B. Kufurahishachana
- C. Kuacha
- D. Kufanya
- E. Kufundisha

Jibu sahihi: C. Kuacha

Sababu: Methali "kata shauri" inamaanisha kuacha kufanya au kuamua kuacha jambo fulani.

13. Chekecheke anapenda watoto wake huenda na tabia njema hadi ukubwani. Methali ipi kati ya zifuatazo inaazimiza tabia ya aina hiyo?

- A. Tunda hubweta kwenye matawi ya.
- B. Anyea kikua la mkuu hamsijika guni.
- C. Sanda hutanda na mume humkosa.
- D. Lisanjia ni nguzo na kujenga ndiyo ulimi.
- E. Tabia humuacha kukuu tibasi.

Jibu sahihi: B. Anyea kikua la mkuu hamsijika guni.

Sababu: Methali hii inaashiria kuwa malezi bora huanza mapema, na mtoto anapofundishwa vizuri atakuwa na tabia njema hata ukiwa mkubwa.

14. "Nikitembea walio waufu huamka na walio hai hukaa kimya." Jibu la kitendawili hiki ni lipi kati ya yafuatayo?

- A. Nyuki ndani na nje ya mzinga
- B. Kula vifaranga chake
- C. Mimi ni malkia wa mabichi
- D. Kutaka usafiri na karaba
- E. Tumbo na chakula

Jibu sahihi: A. Nyuki ndani na nje ya mzinga

Sababu: Kitendawili hiki kinaelezea hali ya shughuli za nyuki, ambapo wale waliokufa ("walioufa") huonyesha kazi ya mzinga iliyofanyika na wali hai hawasemi, hivyo "nyuki ndani na nje ya mzinga" ni jibu sahihi.

15. Ni methali ipi kati ya zifuatazo ina maana sawa na methali "aliyesafya kwa dhiki ndiye rafi"?

- A. Barani mbaya kilio chake dawa.
- B. Donge la mchuzi huliwa.
- C. Undugu kufana si kufarana.
- D. Mfuata nyuki hakosi asali.
- E. Sikio la kufa halisikii dawa.

Jibu sahihi: D. Mfuata nyuki hakosi asali.

Sababu: Methali hii inaashiria kwamba mtu anayejitahidi na kufanya kazi kwa bidii ataona matokeo chanya, sawa na methali ya nyuki ambapo anayefuata nyuki hakosi kupata asali.

16. Neno lipi kati ya yafuatayo ni jumulishi kwa maneno haya "nyanya, vitunguu, pilipili na viazi"?

- A. Nafaka
- B. Matunda
- C. Vinywaji
- D. Vitoweo
- E. Matoke

Jibu sahihi: B. Matunda

Sababu: Maneno yote "nyanya, vitunguu, pilipili na viazi" yanahusiana na matunda au mazao ya mimea, hivyo neno jumulishi linalowakilisha yote ni "matunda".

17. Mwaka 1965 Mwalimu Julius Kambarage Nyerere aliamuru kuanzishwa madarakani na Taasisi ya Elimu. Maamuzi ya Mwalimu Julius Kambarage Nyerere yang' staka kumaanisha nini?

- A. Kuajiri wafanyakazi
- B. Kuwajuzisha wafanyakazi
- C. Kuotoa kazi
- D. Kujuzisha madaraka
- E. Kukosa kazi kidogo

Jibu sahihi: D. Kujuzisha madaraka

Sababu: Kuanzishwa madarakani kunahusiana na kumweka mtu katika nafasi au cheo cha uongozi, hivyo "kujuzisha madaraka" ndio maana sahihi.

18. Neno lipi kati ya yafuatayo ni jumulishi kwa maneno haya "simba, dhababu, tanzanait na shaba"?

- A. Shaba
- B. Vyuma
- C. Merutme
- D. Madini
- E. Vifaa

Jibu sahihi: D. Madini

Sababu: Maneno yote yameainishwa kama madini; hivyo neno jumulishi linalowakilisha yote ni "madini".

19. Katika neno "nimakule" kiambishi cha wakati uliopo ni kipi kati ya vifuatavyo?

- A. ni-
- B. ma-
- C. -le
- D. ni-
- E. -kul-

Jibu sahihi: A. ni-

Sababu: Kiambishi "ni-" kipo mwanzoni mwa neno na kinaonyesha wakati wa sasa (present tense) katika kiswahili.

20. "Muda ulipoowaata wafuatwa tulioteswa." Neno "wadie" linalohisimana na neno lipi kati ya zifuatazo?

- A. fika
- B. kuwiba
- C. paizikwa
- D. kuwiba
- E. ongezika

Jibu sahihi: B. kuwiba

Sababu: Neno "wadie" linahusiana na tendo la "kuiba" au kuchukua bila ruhusa, hivyo neno linalohusiana ni "kuwiba".

21. Katika sentensi "mtumbu ya Taifa tunaitumia kwa ustadi." Neno lipi kati ya yafuatayo linatumiwa kama kitenzi?

- A. wimbo
- B. ustadi
- C. taifa
- D. kwa
- E. umeimbwa

Jibu sahihi: E. umeimbwa

Sababu: Kitenzi ni neno linaloonyesha tendo; katika chaguo zilizotolewa, "umeimbwa" linaonyesha tendo la kuimba, likiwa sahihi kama kitenzi.

22. Neno lipi haliandani na mengine kati ya maneno yafuatayo?

- A. Kuku
- B. Bata
- C. Koo
- D. Mbweha
- E. Kunguru

Jibu sahihi: C. Koo

Sababu: Maneno mengine yote ni ndege au wanyama wa ndege, ila "koo" ni sehemu ya mwili, si ndege, hivyo haliandani.

23. "Mtoto mzuri anajar kupangilia ratiba." Katika sentensi hii, neno lipi kati ya yafuatayo linaonesha kama kiwakilishi?

- A. mzuri
- B. mtoto
- C. kupangilia
- D. ratiba
- E. anajaa

Jibu sahihi: B. mtoto

Sababu: Kiwakilishi ni neno linalowakilisha mtu au kitu; "mtoto" ni mhusika anayerejelea mtu fulani.

24. "Hawa ndio wapole darasani mwetu." Katika sentensi hii, neno lipi kati ya yafuatayo limetumika kama kiwakilishi?

- A. ndio
- B. hawa
- C. wapole
- D. darasani
- E. mwetu

Jibu sahihi: B. hawa

Sababu: "Hawa" ni kiwakilishi kinachowakilisha kikundi cha watu walioko darasani.

25. Ni neno lipi kati ya yafuatayo linakamilisha sentensi hii kwa usahihi? "Nimesoma bidii _____ mitihani wangu."

- A. Nasingalifalu
- B. ningefailu
- C. ningalifailu
- D. ningelifaulu
- E. ningalifaulu

Jibu sahihi: E. ningalifaulu

Sababu: Kiambishi "ningalifaulu" kinalingana na mantiki ya sentensi ya bidii kupelekea kufanikisha mtihani, hivyo ni sahihi.

26. "Nitakula uji wangu kesho asubuhi." Sentensi hii imekosewa. Sentensi sahihi na ipi kati ya zifuatazo?

- A. Nitamungi/un'ja uji wangu kesho asubuhi.
- B. Ninitafuna uji wangu kesho asubuhi.
- C. Nitakanda uji wangu kesho asubuhi.
- D. Nitateneza uji wangu kesho asubuhi.
- E. Nitapika uji wangu kesho asubuhi.

Jibu sahihi: E. Nitapika uji wangu kesho asubuhi.

Sababu: Tendo la kufanya kazi ya uji ni kupika; sentensi sahihi inapaswa kutumia kitenzi sahihi cha kupika.

27. "Kijiji chetu kina maendeleo duni lakini mwaka ujao itakua imfume." Je, mwaka ujao kijiji chetu kitakuwa na maendeleo gani?

- A. Imara
- B. Dhahabu
- C. Mahaya
- D. Hafifu
- E. Dhabiki

Jibu sahihi: A. Imara

Sababu: Methali hii inaashiria maendeleo chanya na uthabiti, hivyo "imara" ni sahihi.

28. Maneno yapi kati ya yafuatayo yapo katika mpangilio sahihi kwa kuzingatia matemizi ya kisarufi?

- A. fani, fani, faraji, farasi
- B. fani, fani, faraji, farasi
- C. fani, fani, faraji, farasi
- D. fani, fani, faraji, farasi
- E. fani, fani, farasi, faraja

Jibu sahihi: E. fani, fani, farasi, faraja

Sababu: Mpangilio sahihi wa matemizi unafuata mfuatano wa tarakimu au herufi; chaguo E linalingana na mfuatano sahihi.

29. Kitenzi kipi kati ya yafuatayo kinatokana na neno "mchezo"?

- A. Mchechemana
- B. Chemsha
- C. Chemchemi
- D. Checheniana
- E. Checheniana

Jibu sahihi: A. Mchechemana

Sababu: Kitenzi kinatokana na neno msingi "mchezo" na kimebadilishwa kidogo kiakisi tendo cha kucheza au kuhusiana na mchezo.

30. Ni nomino ipi inaundwa kutokana na neno "chungi"?

- A. Chungana
- B. Chungiana
- C. Mchungaji
- D. Chungika
- E. Chungisha

Jibu sahihi: C. Mchungaji

Sababu: Neno "Mchungaji" ni nomino inayotokana na kitenzi au neno msingi "chungi", ikionyesha mtu anayehusika na chungu au kuchunga.

31. "Polepole ndio mwendo." Ni methali iliyojumuisha na methali ipi kati ya hizi zifuatazo?

- A. Chekecheke ni tabia hutendo.
- B. Chembe na chembe huatafuna.
- C. Damu ni uzima huivukia.
- D. Shikani ya poda ni chakula.
- E. Polepole ndio mwendo.

Jibu sahihi: E. Polepole ndio mwendo

Sababu: Methali hii inasisitiza kuwa uvumilivu na taratibu ni muhimu kufanikisha jambo lolote; methali hiyo yenyewe ndio inayojumuisha maana sahihi.

32. Charubu alionya alionya na wazazi wake kuacha tabia ya wizi, lakini hakuwa sikiiliza hatimaye alifungwa jela. Methali gani kati ya zifuatazo make mazima tabia hiyo ipofisa katika jamii?

- A. Asiye na mwanu seleke jiwe
- B. Asiye na lako hatungi safari mapema.
- C. Asiyefuata la wazazi hufa, kuvaa
- D. Asiye na bahati habashathasi
- E. Asiye na mengi ana machache.

Jibu sahihi: C. Asiyefuata la wazazi hufa, kuvaa

Sababu: Methali hii inaonyesha kwamba mtoto anayekosa kusikiliza mawaidha ya wazazi au walimu hatimaye huishia kupata matatizo. Hii inafanana na hadithi ya Charubu ambaye alikosa kuacha tabia ya wizi na hatimaye alifungwa jela.

33. "**Hakuna msiba** _____". Kifungu kipi cha maneno kati ya vifuatavyo kinakamilisha methali hii?

- A. usiokuwa na vilio
- B. usiokuwa na mweusi
- C. usiokuwa na chakula
- D. usiokuwa na matanga
- E. usiokuwa na watu

Jibu sahihi: B. usiokuwa na mweusi

Sababu: Methali inasema kuwa kila msiba unalazimisha kuwepo kwa huzuni au majonzi. Hivyo, msiba hauwezi kuwepo bila kulia au bila kuonyesha huzuni, ikiwakilishwa na “mweusi” kama alama ya majonzi.

34. Kirefu cha neno **BAHATA** ni kipi kati ya maneno yafuatazo?

- A. Baraza la Siasa la Taifa
- B. Baraza la Mitihani la Tanzania
- C. Baraza la Michezo Tanzania
- D. Baraza la Kiswahili Tanzania
- E. Baraza la Kiswahili Zanzibar

Jibu sahihi: B. Baraza la Mitihani la Tanzania

Sababu: Kirefu “BAHATA” ni kifupi kinachotumika kuwakilisha Baraza la Mitihani la Tanzania, kinachojulikana rasmi kwa kutumia kifupi hiki katika hati na mawasiliano rasmi.

35. Katika uandishi wa kumbukumbu za mkutano saini ya mwenyekiti hukaa sehemu gani?

- A. Mwanzoni mwa kishamba cha kumbukumbu
- B. Katikati ya kumbukumbu kwenye Ajenda ya mkutano
- C. Mwishoni mwa kumbukumbu upande wa kulia
- D. Mwishoni mwa kumbukumbu upande wa kushoto
- E. Baada ya majina ya waliohudhuria na wasiohudhuria

Jibu sahihi: C. Mwishoni mwa kumbukumbu upande wa kulia

Sababu: Kawaida katika kumbukumbu za mikutano, saini ya mwenyekiti hukaa mwishoni mwa hati upande wa kulia, kama ishara ya uthibitisho wa kumbukumbu zote zilizorekodiwa na kudhibitisha sahihi ya maandishi hayo.

SEHEMU C (Alama 10)

UFAHAMU

Soma kwa makini hadithi ifuatayo kisha jibu maswali ya 41 - 45 kwa kuandika jibu sahihi katika fomu yako ya kujibia. Tumia kalamu ya wino wa bluu au mweusi.

Hapo zamani za kale kulikuwa na Mzee Beberu na familia yake. Mzee huyo alikuwa na mke na watoto watatu: Chandahema, Mahangaiko, na Shida. Mama yao alikuwa anaitwa Chakupewa. Familia yao ilikuwa tajiri. Walikuwa na mashamba lukuki, nyumba tatu, magari matatu, pamoja na miradi mbalimbali.

Baada ya miaka mitano kufa Mzee Beberu, hali ya familia ilianza kuteteraka. Mzee huyo alianza kuugua maradhi kadhaa na pia alipata ajali ya gari wakati akitoka kukagua miradi yake.

Mzee Beberu alikaa kitandani kwa miaka ishirini na mitatu baada ya kugundulika kuwa alikuwa amevunjika uti wa mgongo. Alikuwa na uwezo wa kunyanyuka mwenyewe bila msaada wa mtu mwingine. Hatimaye, Mzee Beberu alikata kamba.

Baada ya kifo chake, maisha yalianza kubadilika kwa migodoro mingi. Mahangaiko na Shida walianza tabia mbaya ya ulevi na waliuza mali zote, ikiwemo nyumba. Miezi sita baadaye, hali ya maisha ilizidi kuwa mbaya, hasa pale mali zote walipouzwa, ikiwa ni pamoja na nyumba walizokuwa wakiishii na mama yao. Mahangaiko na Shida waliondoka na kwenda sehemu zisizojulikana.

Chakupewa na Chandahema walibaki wakiishii kwa Shida. Siku moja, Chandahema aliongozana na mama yake msituni kutafuta kuni. Wakati wakiwa njiani, mvua kubwa ilinyesha. Chakupewa alikuwa haijui vyema njia, akawa msituni mvua, ilimlazimisha kwenda kwake. Aliwaomba kwa unyenyekevu ajali ya kuni. Kabla ya kufika msituni, Chakupewa aligonjwa na nyoka. Hivyo, Chandahema alimlazimisha kumbeba mama yake na kurudi naye nyumbani ili kumpeleka hospitali. Chakupewa alipelekwa hospitali na kupata matibabu.

Baada ya matibabu, maisha ya Chakupewa yalirejea kwenye hali ya kawaida. Mahangaiko na Shida walirudi nyumbani, wakajuta matendo yao na kumtafuta radhi mama yao.

Maswali na Majibu

41. Andika kichwa kinachofaa kwa hadithi uliyoisoma.

Majibu Sahihi: Hekima ya Binti / Athari za Tamaa / Kupoteza Mali / Utajiri wa Mzee Beberu na Mwisho Wake

42. Mwandishi anamaanisha nini akisema "alikata kamba"?

Majibu Sahihi: Mzee Beberu alikufa.

43. Kwa nini Chakupewa alichuma majani na kudondosha njiani wakati wa kwenda msituni?

Majibu Sahihi: Ili kufanya iwe rahisi kurudi nyumbani kwa kufuatilia njia.

44. Nini kilisababisha kifo cha Mzee Beberu?

Majibu Sahihi: Mzee Beberu alipata ajali ya gari, akavunjika uti wa mgongo na kukaa kitandani kwa miaka ishirini na mitatu kabla ya kufa.

45. Hadithi hii inatufundisha nini katika maisha yetu ya kila siku?

Majibu Sahihi: Tusiwe na tamaa, tutumie mali kwa hekima, tuheshimu wazazi, kusaidiana katika familia, na kuelewa kwamba mali hupotea kirahisi lakini upendo na hekima hubaki.